

— „Българския тайнъ революционенъ комитетъ“ —
ще отговори всѣки старъ „комита“ — патриотъ.

И радомирския шопъ, и протестанския попъ, и село Батакъ, и чепинския помакъ, и стария комита-патриотъ — всѣки единъ отъ тѣхъ казва по една истина, съ факти доказана. Горнитѣ петъ истини, скопчени една съ друга, като халки, образуватъ историческата верига на ония политически събития, които изтръгнаха „Майка България“ изъ тиранскитѣ обятия на „османовата империя“.

Всѣка една отъ горнитѣ „петъ халки“ на историческата верига си има своя собственъ ковачъ — исторически майсторъ — политически факторъ, — има си собственъ чукъ и наковалня. Първата халка на историческата верига е българския тайнъ революционенъ комитетъ; втората — въстанието; третата — клането; четвъртата — конференцията въ Цариградъ и Лондонския протоколъ; петата — братушкитѣ.

Иначе казано: тайния революционенъ комитетъ изкова въстанието; въстанието докара клането; клането свика конференцията; конференцията роди „Лондонския протоколъ“, а той — протокола — развърва рѣцѣтъ на братушкитѣ, и тѣ снеха отъ снагата на България веригитѣ на гнусното робство.

Ковачетѣ на историческата верига бѣхъ апостолитѣ на свободата: В. Левски, Ан. Кънчевъ, Д. Общи, Ан. Узуновъ, Ст. Стамболовъ, Ст. Заимовъ, П. Воловъ, Н. Т. Обръменовъ, Хр. Ивановъ, Г. Бенковски, И. Драгостиновъ и др. — чуковетѣ, съ помощта на които ковачетѣ изковахъ въстанието, бѣха събуденитѣ младежи и недоволнитѣ елементи въ градоветѣ и селата; наковалнята бѣ общаната свобода, а желѣзото — материала за коване — бѣ народната маса — покориата рая.

Бѣлѣжка. Ковачетѣ — апостолитѣ на свободата — въ продължение на десетъ години — отъ 1866—1876 год. — съ голѣмъ „зоръ“ едвамъ можаха да изковатъ априлското въстание, което, въ видъ на минутни волканически изригвания, избухна отъ двѣтъ страни на Балкана!

Захари Стояновъ, († Парижъ, 2 септем. 1889 г.), автора на Запискитѣ по българскитѣ въстания, бѣ